Roll No.........................

Signature of Invigilator ....

Paper Code

BC-103

पतंजलि विश्वविद्यालय

University of Patanjali

Examination December-2022

एक वर्षीय सहायक पाठ्यक्रम, सेमेस्टर : प्रथमम्

व्याकरणम्, तृतीयपत्रम्

संस्कृतसाहित्यम्

समयः - होरात्रयम् पूर्णाङ्काः 70

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

पृष्टेषु पञ्चसु त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः। (15 x3 =45)

1. अधोलिखितस्य गद्यस्य हिन्दीभाषानुवादः करणीयः।
शालागृहस्य पुरतः एतद् उद्यानम्। एतद् अतीव आह्लदकं भवति। बहवः वृक्षाः अत्र रोहन्ति। तान् मालाकारः प्रतिदिनं जलेन सिञ्चति। केचित् वृक्षाः लघवः। अन्ये च तुङ्गाः सन्ति। लताः अपि अत्र रोहन्ति। अस्मिन् स्थाने बहूनि कुसुमानि सन्ति। तेषां कानिचित् रक्तानि, कतिपयानि श्वेतानि, कानिचित् पीतानि कानिचित् नीलानि अन्यानि च चित्रितानि वर्तन्ते। अहो सौन्दर्यं पुष्पाणाम्। तेषां गन्धः अपि अतीव मधुरः। रम्यम् एतत् स्थलम्। अत्र सन्ध्याकाले गुरवः छात्राः च विश्रान्तिसुखम् अनुभवन्ति।

2. पञ्चदशानां हिन्दीवाक्यानां संस्कृतभाषानुवादो विधेयः -
(क) गुरु शिष्य को प्रेरणा देता है।
(ख) एक बालक और एक बालिका को फल दो।
(ग) कृष्ण वाटिका को देखकर, बालक को धन देकर और पुस्तकें पाकर घर आया।
(घ) साग में नमक कुछ कम है।
(ङ) तू यत्न करेगा, विद्या सीखेगा, धर्म का सहारा लेगा और बढ़ेगा।
(च) आज विद्यालय में छुट्टी है, अतः क्रीडा क्षेत्र में खेलो।
(छ) वह स्वभाव से सज्जन है।
(ज) देवदत्त से यज्ञदत्त अधिक चतुर है।
(झ) किस कारण तुम पाठशाला नहीं आए।
(ञ) शिशु का चलना, बोलना और हँसना अच्छा लगता है।
(ट) युधिष्ठिर के वन जाने पर अर्जुन भी वन गए।
(ठ) वह मेरे वचन पर विश्वास करता है।
(ड) मैं प्रतिदिन योगाभ्यास करती हूँ, इसलिए पूर्ण स्वस्थ हूँ।
(ढ) वे बालक जहाँ जाते हैं वहाँ हँसते है।
(ण) बालिका सूर्य और चन्द्रमा को देखती है।

3. पृष्टेषु चतुर्षु त्रीणि शब्दरूपाणि लेखनीयानि -

(क) दधि (ख) दिश् (ग) नदी (घ) तद् (पुल्लिङ्ग) ।

4. पृष्टेषु चतुर्षु त्रीणि धातुरूपाणि लेखनीयानि -

(क) गम् (लट्, लोट्) (ख) नम् (लृट्, वि.लि.)

(ग) दृश् (लङ्, लृट) (घ) कृ (लट्, लोट्) ।

5. कस्मिंश्चिद् एकस्मिन् विषये निबन्धः लेखनीयः -

(क) परोपकारः। (ख) विद्या।

(खण्ड -ख)

पृष्टेषु अष्टसु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। (5 x5 =25)

6. पृष्टेषु द्वयोः श्लोकयोः पूर्तिः करणीया - (2.5 x2 =05)

(क) आशा नाम नदी ...... (ख) अङ्गं गलितं .... (ग) बालस्तावत्क्रीडासक्तः ......

7. द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या करणीया - (05)

(क) कस्त्वं कोऽहं कुत आयातः, का मे जननी को मे तातः।
इति परिभावय सर्वमसारं विश्वं त्यक्त्वा स्वप्नविचारम्।।

(ख) पुनरपि जननं पुनरपि मरणं पुनरपि जननीजठरे शयनम्।
इह संसारे बहुदुस्तारे कृपयापारे पाहि मुरारे।।

8. अधोलिखितस्य श्लोकस्य व्याख्या कार्या, लेखनीयः (05)

भोगे रोगभयं कुले च्युतिभयं वित्ते नृपालाद्भयम्।
मौने दैन्यभयं बले रिपुभयं रूपे जराया भयम्।
शास्त्रे वादभयं गुणे खलभयं काये कृतान्ताद् भयम्।
सर्वं वस्तु भयान्वितं भुवि नृणां वैराग्यमेवाभयम्।।

9. पृष्टानां दश शब्दानां संस्कृतभाषायामनुवादः करणीयः।

(1) पक्षी (2) चारों ओर से (3) पर्वत (4) खिलता है (5) माली
(6) चित्र (7) पीला (8) कूदना (9) बछड़ा (10) कुत्ता।

10. अधःप्रदत्तैः शब्दैर्वाक्यनिर्माण कुर्वन्तु।

(क) प्रकाशः (ख) उद्भवति (ग) उद्यानम् (घ) अश्वस्य (ङ) प्रभाते।

11. समुचितं मेलयन्तु -

पिबति	विधिलिङ्	आप्स्यथ	लङ्
अस्मरत्	लृट्	आह	लृट्
ददीत	लट्	क्रीणीहि	लृट्
होष्यति	लोट्	अधोक्	लट्
क्रीणातु	लङ्	प्रक्ष्यथः	लोट्

12. सहयुक्तेऽप्रधाने, क्रुधद्रुहेर्ष्याऽसूयार्थानां यं प्रति कोपः, इत्येतयोः सूत्रार्थोदाहरणानि लेखनीयानि।

13. अशुद्धं वाक्यं शुद्धं कुरुत -

(क) गुरु शिष्यं स्नेहं करोति। (ख) तस्य धनवानस्य गृहम् शोभनं वर्त्तते।

(ग) धनेन विद्या गुरुतरा। (घ) जनकं समीपात् आगच्छामि।

---------------X---------------